

effectus naturaliter cogniti qui non possunt fieri nisi a deo immediate. vñ qdē dicunt alexandru incluisse decem tribus inter caspios montes oratione facta ad deum licet hoc neget Antonius vanus etiam esset colere deum nisi deus cognosceret tamen verberandi sunt secundum Aristotelem in topicis negantes deum esse venerandum. Itē Sanctus Thomas ponit q Alexander peripatheticus dixit secū dum Aristotelem deum habere providentiam de istis inferioribus secundo celi lectione. xliij. Item secundum Gregorium in secundo deus immediate movet primum celum ergo cognoscit ipsum: multi enim recte dicunt intelligentias non agere nisi per intellectum et voluntatem. Item secundum Aristotelem in fine metaphysice deus est vnus princeps sed principem oportet habere aliorum noticiam. vñ de ad alexandrum scribit Aristoteles q regalius est animam habere scientiā abundantem q habitum corporis bonum. Dicendum igitur q secundum Aristotelem deus scit alia a se et hoc etiam cōcedit aureolus immo dicit q deus secundum eum cognoscit res non solum in vniuersali scilicet sub ratione entis sed etiam cognoscit proprias quidditates rerum id est species licet secundum eum non cognoscat singularia indiuidua.

¶ Notandum preterea q providentia dei est ratio ordinis in finem. vñ prudentia est aliqua ordinate ad finem disponere et ideo oportet primo finem intelligere differt autem providentia a scientia quia per scientiam deus scit se et creaturas sed providentia pertinet tantum ad cognitionem eorum que sunt ad finem secundum q ordinantur in finem et ideo providentia includit et scientiam et voluntatem. S. T. de veri. q. v. ar. i. Circa autem diuinam providentiā diuersi diuersimode errauerunt. Quidam enim vt ponit. S. T. in i. dist. xxix. posuerunt non esse providentiam sed omnia a casu contingere et ista fuit opinio Democriti et epicuriorum secundum. S. T. contra gentiles li. iij. Philosophus dicit primo metaphysice et S. T. lec. v. dicit q non est conueniens omnes res fortune committere hanc opinionem tenuerunt antiqui naturales negantes causam agentem. Alij posuerunt esse providentiam dei vsq ad species et non ad indiuidua nisi sint necessaria et ista opinio imponitur Aristoteli licet expresse ab eo non habeatur sed a suo commentatore. Alia est opinio rabi moysi dicentis deum habere providentiam de omnibus indiuiduis hominum. Alij posuerunt q deus de omnibus absolute habet equalem providentiam et quidam estimauerunt simul esse providentiam bonorum et malorum et cum hec duo non possint esse intenta ab vno agente sicut manichei ponebant duos deos vnum providentem bonis et alium providentem malis. Alij estimantes deum habere omnium providentiam negauerunt liberum arbitrium Cicero vt narrat brauardinus propter hoc dixit deum non habere providentiam de actibus humanis ne homines sic excusarent peccantes contra rem publicam et dicentes se quadam necessitate peccasse quia deus ita preuiderat: malebat enim negare dei providentiā q dare hominibus excusandi occasionem sed dices q dei providentia non necessitat voluntatem nisi ex suppositione vt dicit. S. T. xij. q. i. ar. iij. tertium. Contra tunc mem-

bra exteriora non possent necessitari a deo absolute quia in rebus ad extra non est necessitas absoluta excusantur tamē homines si ab alio exterius moueatur eorum manus in verberando licet hoc sit ex necessitate suppositionis ergo ita erit de actu interiori. Item liberum arbitrium est quando positis omnibus causis voluntas potest in oppositum ergo stante dei providentia de volitione adhuc voluntas potest non velle. Dicendum est tamen absolute secundum illud Sapientie. xij. q deo est carade omnibus quia res naturales a deo in suum finem diriguntur.

¶ Notandum preterea q diuina prescientia non imponit rebus necessitatem sicut nec videns homines transcentes imponit hominibus necessitatem transeundi. Et tamen bene sequitur iste videt talem hominem transeuntem ergo talis transit. Similiter dato q nulla esset providentia adhuc verum esset q sortes curret vel suum oppositum et tamen illa veritas non imponit futuro contingenti necessitate ergo nec dei prescientia.

¶ Notandum preterea q de contingentia dupliciter loqui possumus vñ modo prout reperitur in agentibus a proposito alio modo prout reperitur in agentibus ex necessitate nature. Primo modo notum est aliquos esse effectus contingentes alias homo non haberet liberum arbitrium magis q vna bestia. Item necessarium et contingens sunt differentie et passionis entis et opponuntur. Sed si vnum oppositorum est in rerum natura oportet et reliquum esse. Sed aliquod necessarium est puta deus ergo aliquid est contingens. Sed hoc argumentum non cōcludit quia alias sequeretur aliquid ens contingens fuisse ab eterno.

¶ Notandum preterea q albumazar et stoici secundum Sanctum Thomam lib. iij. contra gentiles ca. lxxxiij. posuerunt necessitatem in actibus hominum ex fato et idem habetur ca. lxxxvi. Et si queratur ab istis nonne in rebus aliqua sunt possibilia dicunt q sic anteq res fiat si tamen expectetur tunc ex corpore celesti res quadam necessitate producantur. Et si dicatur tunc homines de necessitate essent mali quia ex quibusdam necessitarentur ad malas electiones dicunt q bonum commune nō debet pretermitti propter malum particulare. Auicenna dicit omnia provenire ex necessitate a corpore celesti sive in voluntariis sive in naturalibus et si dicatur effectus vni⁹ stelle aliqui potest impediri dicit q illud impedimentum iterum provenit a celo. Et ideo si totus orbis corporum celestium simul accipiatur nunq totus effectus eius quassatur. Ratio autem eius est quia cuiuslibet effectus est aliqua causa determinata. Posita aut causa ponitur effectus de necessitate ergo oia eueniunt de necessitate et ex hoc inferebat q nichil est casuale vel fortuitum. Hanc autē rationem Aristoteles soluit. vi. metaphysice negando duas ppositiones quib⁹ hec ratio vñ⁹ quarrū vna est q posita causa quacumq necesse sit eius effectum poni hoc enim falsum est quia vna causa potest impediri per aliam. Secunda propositio quam negat est q omnis effectus habeat causam per se hoc enim est falsum de effectu per accidens vt q aliquis sit simul albus et musicus. Aristoteles etiam dicit in secundo de sompno et vigilia q signo